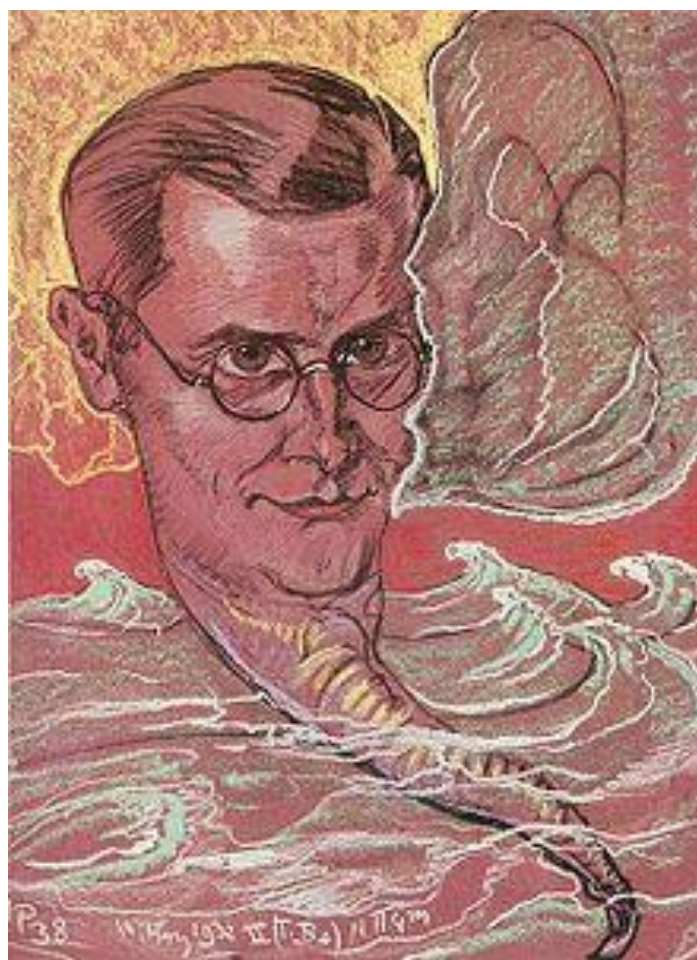

Tadeusz Kudliński. Aksjologia
i nowoczesność:
wojna, historia, literatura, teatr

Ogólnopolska Konferencja Naukowa,
Warszawa 08.11.2016

Pracownia Historii Dramatu 1864-1939 przy Instytucie Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego oraz Katedra Literatury XX wieku, Instytut Filologii Polskiej, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie mają zaszczyt zaprosić na konferencję naukową **Tadeusz Kudliński. Aksjologia i nowoczesność: wojna, historia, literatura, teatr**

O literaturze polskiej okresu dwudziestolecia międzywojennego napisano tak wiele, że anonowanie kolejnego dyskursu o ambicjach badawczych, który miałby dotyczyć twórczości pisarzy skupionych wokół poznańskiego „Zdroju”, beskidzkiego „Czartaka”, czy wreszcie „Zwrotnicy” i „Skamandra” można potraktować jako przejaw ignorancji, względnie arogancji. Trudno też w tej sytuacji ustrzec się przed podejrzeniem, że chodzi tu wyłącznie o kolejne „przyczynki do badań” nad literaturą międzywojnia zwłaszcza, że interesuje nas mało do tej pory rozpoznany obszar, zagospodarowany przez prozaików, poetów, dramaturgów, publicystów i ludzi teatru, związanych z „Gazetą Literacką”. Rozważania nad nią mogą wydawać się marginalne i pozostawać w sferze mało interesujących badań szczegółowych, ponieważ, jak wspominał Tadeusz Kudliński, który „w jej redagowaniu magna pars fui”, ukazywały się dwa czasopisma pod takim tytułem. Kudliński debiutował w „Gazecie Literackiej”, wydawanej przez Jerzego Brauna opowiadaniem *Ci, którzy w przejściu przez Karpaty...*. Debiut w roku 1926 miał zatem miejsce na łamach „Gazety” chronologicznie pierwszej, a opowiadanie, rozgrywające się zimą, w surowym pejzażu górskim podczas kampanii karpackiej można uznać jako zapowiedź powieści *Smak świata* z roku 1931. Powieść ukazująca z perspektywy żołnierskiej specyfikę walk na froncie włoskim została dobrze przyjęta przez ówczesną krytykę. Pozostając w interakcjach z twórczością Rotha, Barbusse’a, Haška, a na gruncie polskim Wittlina jest wyjątkowa, choćby ze względu na niespotykane nigdzie studium nowoczesnego pola walki zsynchronizowane z psychologicznymi profilami postaci, w których refleksjom aksjologicznym sprzyja żywiołowy biologizm. Dziś jednak *Smaku świata* nie przypominano nawet z okazji nie tak dawno obchodzonego stulecia wybuchu I wojny światowej.

Kudliński, doktor praw na dobrej posadzie w banku, dla którego pisarstwo i prace redakcyjne pozostawały przede wszystkim pasją, wspominając swoją współpracę z czasopismem Jerzego Brauna, mówił wprost o grupie „Gazety”, wywodzącej się z klubu poetyckiego „Helion”, który tworzyli wspomniany już Braun, oraz Józef Aleksander Gałuszka, Marian Sewi (Seelinger), Jan Sztaudynger, Helena Moskwianka, Witold Zechenter, Adam Polewka i Janusz Stępowski. Nie są to rzecz jasna wszyscy, publikujący na łamach „Gazety Literackiej”. Kudliński przedstawił kompletną galerię portretów w rozdziale pod tym właśnie tytułem w tomie *Młodości mej stolica. Wspomnienia krakowianina między wojnami*. Dodajmy, że do „Gazety” pisywali również Stanisław Pigoń, Leon Płoszewski, Jerzy Eugeniusz Płomieński, Stefan Szuman, a także promotor Kazimierza Wyki i Wacława Kubackiego profesor Stefan Kołaczkowski, oraz Karol Homolacs. Czy ich dorobkowi słusznie przeznaczono dzisiaj manowce naszej kultury narodowej?

Owszem, kilku z nich, podobnie jak Tadeusz Kudliński, patronuje ulicom polskich miast. A przecież inicjowali także życie teatralne naszego kraju. Kudliński na przykład zaangażował się w projekt teatru powszechnego, którego genezy szukał w chłopskim teatrze obrzędowym, w ludowych rytuałach, także podmiejskich. Wraz z grupą znajomych aktorów i literatów założył alternatywny teatr „Mikroscena”, gdzie miały miejsce premiery jednoaktówek Wiesława Goreckiego. Autora *Oszusta*, *Buntu*, *Windy* także warto przywrócić pamięci zbiorowej.

Wśród ważniejszych inicjatyw teatralnych Kudlińskiego należy wymienić założony w ramach Krakowskiej Konfraterni Teatralnej kolejny teatr alternatywny „Studio 39”. Specjalnie dla tego teatru Marian Niżyński napisał *Kawalera księżycowego*, „oryginalną trawestację podania o Twardowskim – w duchu ballady Mickiewiczowskiej – trawestacją unowocześnioną w kształcie uroczej komedii muzycznej”. Parodia, humor, commedia del'arte, elementy satyry kabaretowej złożyły się na ów projekt nowoczesności wyrażony poprzez ikonosferę miasta. *Kawalera*, wystawiono na dziedzińcu Kolegium Nowodworskiego, zespół przygotował także radiową adaptację widowiska, które stało się przebojem sezonu.

Oprócz wspomnianej prozy autobiograficznej autor *Smaku świata* jest także autorem tomu nowel *Pierwsza miłość panny Elo*, gdzie obok technik narracyjnych nowoczesność znalazła swój wyraz także w tematyce sportowej, rzadko występujące w literaturze polskiej

XX w. Kwestie etyczne i moralne podjął w powieści *Wygnańcy Ewy*. Ciemną stroną rynku odrodzonego państwa polskiego, „machinacje grynderskie” ujawniła z kolei powieść *Wuj Rafał i Ska*, w której skonstruował szeroką panoramę społeczno-obyczajową tamtego czasu. Na kanwie życia literackiego i teatralnego międzywojnia powstała natomiast powieść *Farbowane lisy*, zainspirowana okolicznościami i atmosferą jubileuszu Emila Zegadłowicza.

O różnorodności warsztatu i zainteresowań krakowskiego literata świadczą powieści historyczne Tadeusza Kudlińskiego, jak choćby *Rumieńce*, *Uroki*, czy *Gniew o Szoszannę: powieść z dawnych dziejów Izraela*, oraz studia i szkice o teatrze, zebrane w tomach *Dawne i nowe przypadki „teatrala”* i *Rodowód polskiego teatru*, oraz publicystyka i dziesiątki recenzji, zamieszczonych w rozmaitych czasopismach.

Prezentowana bibliografia wymaga oczywiście uzupełnienia, lecz pragniemy jedynie zarysować obszar badań, zasugerować zagadnienia, które mogą stać się przedmiotem badań i dyskursów prowadzonych w ramach naszej konferencji:

- **koncepcja teatru powszechnego oraz jej odniesienia: kultura przedmieścia, rustykalność i urbanizm kultury, regionalizm**
- **„Gazeta Literacka” wobec programów i sporów dwudziestolecia międzywojennego**
- **wojna jako projekt nowoczesności i doświadczenie historyczne w prozie Tadeusza Kudlińskiego**
- **związki między opowiadaniem a ideologią w dyskursie historycznym**
- **gatunki fabularne w narracji historycznej**
- **autobiografizm powieści Tadeusza Kudlińskiego**
- **koncepcja „tekstu miasta” rozumiana jako utrwalony zapis i praktykowanie miasta (Toporow, Rewers): autobiografia oraz projekt „Studio 39”**
- **teatralia Tadeusza Kudlińskiego: aspekty metakrytyczne, dyskursywność narracji**
- **ludzie z kręgu Tadeusza Kudlińskiego**

Komitet Naukowy:

prof. dr hab. Maria Jolanta Olszewska (przewodnicząca), prof. dr hab. Agnieszka Ogonowska,
prof. dr hab. Ewa Łubieniewska, prof. dr hab. Piotr Borek, prof. dr hab. Kazimierz Gajda, dr
hab. prof. UP Magdalena Sadlik, dr hab. prof. UP Jacek Rozmus

Zgłoszenia prosimy kierować na adres **kudlinski16@up.krakow.pl** do dnia 8 października
2016 roku. Artykuły pokonferencyjne opublikowane zostaną w czasopiśmie *Annales
Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Historicolitteraria* (czasopismo z listy
czasopism punktowanych MNiSW 2015, 8 pkt).

Opłata konferencyjna wynosi **200 złotych**, wpłaty na konto numer : **PEKAO S.A. 71 1240
4722 1111 0000 4852 4687**

Sekretarze konferencji :

mgr Marek Grajek

Pracownia Historii Dramatu 1864-1939

Uniwersytet Warszawski

lic. Mateusz Rozmus

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

